

KECSKEMÉT KINCSEI – A KECSKEMÉTI ÉRTÉKEKRE ALAPULÓ KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS ÚJ ÚTJAI

TREASURES OF KECSKEMÉT - NEW WAYS OF COMMUNITY DEVELOPMENT BASED ON THE VALUES OF KECSKEMÉT

Hágen Ádám^{1*}

¹Gazdaságföldrajz és Településmarketing és Geopolitikai Központ, MNB Tudásközpont, Neumann János
Egyetem, Magyarország

<https://doi.org/10.47833/2021.4.TGT.009>

Kulcsszavak:

értékek
értéktár
népfőiskola
hungarikum

Keywords:

values
People's School of Lakitelek
hungaricums

Cikktörténet:

Beérkezett 2021. november 25.
Átdolgozva 2021. november 30.
Elfogadva 2021. december 5.

Összefoglalás

A hungarikumokról szóló törvény ismertetése, a Kecskeméti Települési Értéktárról, a lakiteleki Népfőiskola által szervezett értékfeltáró kollégiumok módszeréről, valamint a helyi értékek szerepéről a településmarketingben.

Abstract

The presentation of the law on Hungarikum, the Kecskemét Value Register, the method of value exploration researches organized by the Lakitelek People's School, and the role of local values in municipal marketing.

Jelen írásomban a Kecskeméti Települési Értéktár működésével, illetve számba vett értékeivel kívánok foglalkozni, azon belül is meg kívánom vizsgálni a feltárt értékek körének bővítési lehetőségeit, elsősorban a lakiteleki Népfőiskola által folyamatosan szervezett értékfeltáró kollégiumok módszerének alkalmazása révén. Elsőként az értéktár létrehozásának jogi hátteret adó 2012. évi XXX. törvényről kívánok rövid ismertetőt adni, majd a Kecskeméti Települési Értéktár éves beszámolóit és feltárt értékei alapján mutatok rá annak működésére. A leírást követően a lakiteleki Népfőiskola által alkalmazott értékfeltáró kollégiumi kutatási módszertant ismertetem röviden, mellyel az a célom, hogy rámutassak a kecskeméti értékfeltárásban rejlő további lehetőségekre.

1. 2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról

A törvény létrehozása 2012-ben hiánypótló intézkedés volt a jogalkotó részéről, hiszen amellet, hogy definiálta a magyar nemzeti értékeket és hungarikumokat, létrehozott egy keretrendszert is, melyben a magyarság számára fontos értékek különböző szinteken és kategóriákban jelennek meg. „A hungarikum mozgalom alapjai és a hungarikum piramis elve a hungarikum - piramisban manifesztálódik. Ez a jogi szabályozás nagy szellemisége és üzenete, amely az alulról építkezésről, a valódi társadalmi bázis kiépítéséről és megvalósításáról szól. Valójában a piramis elmélet kidolgozása után dőlt el a jogi szabályozás kialakításának iránya.” [1] Ez a szemléletmód nagyon jól mutatja azt, ahogyan az egyes értéktárak egymásra épülnek és formailag is jól ábrázolja, hogy a piramisban kiemelt jelentősége van az alulról jövő kezdeményezéseknek.

Fontos volt meghatározni az értékek különböző szintjeit, hiszen ez alapján az értékek különböző kategóriákba sorolhatók. “[...] a legnagyobb figyelem a helyi értéktárak kiépítésére

* Kapcsolattartó szerző:
hagen.adam@uni-neumann.hu; 06 30 476 6799

irányul. A helyi értéktárak tartalma adja a bázist, a biztos alapot a hungarikum - piramis számára. Szintén a társadalmisítás megvalósítását jelenti a megyei értéktárak létrejötte. Fontos szempont, hogy a megyei közösségek mindegyike már az első pillanatban csatlakozott a hungarikum mozgalom megvalósításához.” [2] Az értékek kategorizálásánál fontos kiemelni, hogy bár fizikailag a piramis alá-fölé rendeltségi viszonyt mutat, ez nem jelenti azt, hogy bármelyik helyi érték kevésbé lenne fontos a megyei, vagy nemzeti értékeknél. Vannak ugyanis olyan fontos elemei hazánk értéktárának, melyek nem feltétlenül köthetők egy adott településhez, vagy térséghez, azonban méltán lehet rá büszke minden magyar. Ezek az értékek kerülhetnek a Magyar Értéktárba, vagy a Hungarikumok Gyűjteményébe.

A fentiekben hivatkozott tanulmány részleteiben mutatja be a törvény és a hungarikum mozgalom jogszabályi hátterét, a törvény célját, feladatát, egyediségét, valamint a nemzeti értékek kategóriáit. Ahhoz, hogy pontosan lássuk milyen értékek kerülhetnek szóba az osztályozásnál, érdemes ideidézni a nyolc kategóriát, melyekbe azok sorolhatók.

„Az azonosítás kategóriái:

1. agrár- és élelmiszergazdaság: az agrárium szellemi termékei és tárgyi javai – beleértve az erdészet, halászat, vadászat és állategészségügy területét -, különösen a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, a borászat, továbbá az állat- és növényfajták;

2. egészség és életmód: a tudományos és népi megelőzés és gyógyászat, természetgyógyászat szellemi termékei és tárgyi javai, különösen a gyógyszerek, gyógynövények, gyógyhatású készítmények, gyógyvíz- és fürdőkultúra;

3. épített környezet: a környezet tudatos építési munka eredményeként létrehozott, illetve elhatárolt épített (mesterséges) része, amely elsődlegesen az egyéni és közösségi lét feltételeinek megteremtését szolgálja; valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek;

4. ipari és műszaki megoldások: az ipari termelés – beleértve a kézműipart, kézművességet is – szellemi termékei és tárgyi javai, különösen az egyes technológiák, technikák, berendezés-, gép- és műszergyártás, műszaki eszközökkel végzett személy- és áruszállítás;

5. kulturális örökség: a kulturális örökség szellemi és tárgyi javai, különösen az irodalom, a tudomány, a népművészet és népi kézművesség, néprajz, filmművészet, iparművészet, képzőművészet, táncművészet és zeneművészet; továbbá a védett ingatlan értékei, különösen a nemzeti vagyon körébe tartozó, kiemelkedő értékű műemlékek és régészeti lelőhelyek, nemzeti és történelmi emlékhelyek, világörökségi helyszínek;

6. sport: a fizikai erőnlét és a szellemi teljesítőképesség megtartását, fejlesztését szolgáló, a szabadidő eltöltéseként kötetlenül vagy szervezett formában, illetve versenyszerűen végzett testedzés vagy szellemi sportágban kifejtett tevékenység, különösen a sportolói életművek és csúcsteljesítmények;

7. természeti környezet: az ember természetes környezetének tárgyi javai, különösen a fizikai és biológiai képződmények vagy képződménycsoportok, geológiai és geomorfológiai képződmények, természeti tájak, természeti területek, életközösségek és ökológiai rendszerek; valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek;

8. turizmus és vendéglátás: a turizmus és a vendéglátás szellemi termékei és tárgyi javai, különösen a turisztikai attrakciók, szolgáltatások, a vendéglátó-ipari termékek, valamint a vendéglátás körébe tartozó étel- és italkészítési eljárások. [3]

2. Értékek, közösségek – A Kecskeméti Települési Értéktár

A fentiekben leírt hungarikum törvény adja meg a jogi keretet az értéktárak működéséhez. Az értéktár létrejöttéhez azonban ez még nem elégséges. Szükség van hozzá olyan személyekre,

szervezetekre, akik és amik valamilyen formában feltárják az értékeket. A későbbiekben részletesen kifejtem az értékfeltárás egyik lehetséges módszertanát, melyet a lakiteleki Népfőiskola szervez évek óta.

Mielőtt rátérnénk a Kecskeméti Települési Értéktár létrejöttére, működési rendjére, értékeire, foglalkoznunk kell a hungarikum mozgalom és az értéktár program kulturális és társadalmi vonatkozásaival. *„2018. március 23-25. között a Lakiteleki Népfőiskolán a települési értéktárak kialakításának eddigi tapasztalatairól rendezett szakmai konferenciát az NMI Művelődési Intézet, bemutatva a terület már kialakult Kárpát-medencei jó gyakorlatait. A megyékből és a külföldi nemzetrészekből érkezők részvételével szervezett tapasztalatcsere a hungarikum mozgalom szellemében bátorította a településeket további együttműködések kialakítására annak érdekében, hogy ne csak dokumentált értékeink, hanem értékfeltáró, értékőrző, értékátadó és értékélő közösségek is legyenek a településeken.”* [4]

A tanácskozás anyagából született tanulmánykötetben olyan kiváló gyakorlati módszereket gyűjtöttek össze a megyékből, illetve az elszakított nemzetrészekből, amelyek jó példaként szolgálhatnak mindazok számára, akik a helyi értékeikre rá kívánják irányítani a reflektorfényt. Számos olyan példa kerül e kötetben felszínre, ami bizonyítja, helye van az értékutatásnak nem csupán a civil életben, hanem akár a közép-, akár a felsőoktatási intézmények szervezett keretei között is. Nagy számban jelennek meg olyan fiatalok a megyékben, akik tanulmányaik mellett igyekeznek felmérni saját, szűkebb környezetük kulturális értékeit. Számos kiadvány jelent meg szerte a Kárpát-medencében ezekről az értékutató munkákról, amelyek szintén alátámasztják azt az állítást, miszerint egy adott közösség életéhez nagyban hozzájárul a helyi értéktár tevékeny, törekvő jelenléte. *„Köszönet jár annak a több mint 1000 közösségnek, akik létrehozták a saját közösségük értéktárát, és lépésről lépésre építgetik azt. Köszönet jár a civil szervezetek közösségi tagjainak, akik néhány településen igazi „motorjai” lettek az értékfeltárásnak. Mindenhol más volt a „kulcsfigura”: volt ahol polgármester, volt ahol helyi pedagógus, plébános, lelkész, vagy lelkes helytörténész látta meg a lehetőséget a hungarikum mozgalomban. [...] Ha minden értéknek lesz közössége, akkor minden érték megtalálja a helyét a hungarikum piramis rendszerében. Akkor nem lesz hiányérzetünk akkor, amikor a Hungarikumok Gyűjteménye, a Magyar Értéktár vagy bármelyik megye értéktárának jelenlegi értékeit vizsgáljuk, akkor elérhetjük azt is, hogy minden cselekvő közösségnek lesz értéktára.”* [5]

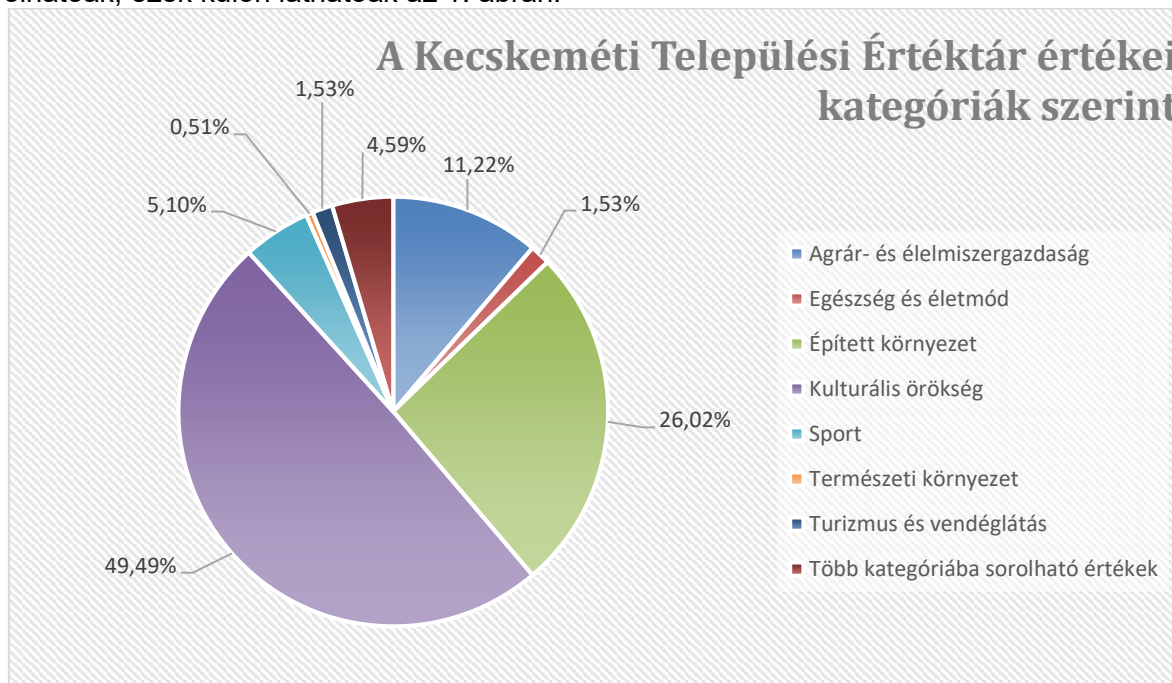
Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése a 147/2013. (V. 30.) számú határozatával hozta létre a „Kecskeméti Települési Értéktárát”, majd a 276/2013. (X. 30.) számú határozatával megalakította a Kecskeméti Települési Értéktár Bizottságot. A Kecskeméti Települési Értéktárba felvett értékek gondozásával összefüggő adminisztratív feladatokat Kecskemét Megyei Jogú Város Közgyűlése 303/2015.(XII. 17.) számú határozata alapján 2016. január 1-től Kecskemét Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala látja el.

Az Értéktár Bizottság 16 főből áll, melynek elnöke Prof. Dr. Sztachó-Pekáry István, aki 1999 és 2007 között a Kecskeméti Főiskola rektoraként dolgozott, 2006 óta pedig önkormányzati képviselő Kecskeméten.

Az Értéktár Bizottság feladata, hogy a helyi értékekkel kapcsolatos beérkezett javaslatokat megvizsgálja, majd háromféleképpen dönthet a javaslatokkal kapcsolatban. Elutasíthatja, amennyiben úgy ítéli meg, hogy az előterjesztésben foglaltak nem nyilváníthatók helyi értéknek. Hiánypótlást kérhet, amennyiben az előterjesztésben foglaltak helyi értéké válhatnak, de a formai, vagy szakmai követelmények teljesítéséhez további munkára van szükség az előterjesztő részéről. Végül pedig elfogadhatja az előterjesztést és az érték ezáltal bekerülhet a helyi értéktárba.

Az alábbi kördiagramon (1. ábra) láthatók az eddig számba vett értékek – összesen 196 darab – kategóriánkénti bontásban. Az ábrán jól látható, hogy a nyilvántartásba vett értékek közel fele a kulturális örökséghez tartozik. E kategóriában főképp különböző életművek és a városban fellelhető gyűjtemények szerepelnek. Fontos ugyanakkor név szerint is megemlíteni a kecskeméti Pannónia filmstúdióban készült Magyar Népmesék sorozatot, amely amellet, hogy a Magyar Értéktárhoz tartozik, hungarikum is. Ugyancsak a hungarikumok számát gyarapítja a Kodály-módszer, mint zenepedagógiai elvek gyűjteménye. Az értékek több mint negyede tartozik az épített környezethez. Önmagában is érthető ez a dominancia az értékek között, hiszen Kecskemét szecessziós épületei komoly értéket képeznek a térségben is. Itt is fontos kiemelni egy név szerinti értéket, ugyanis a Magyar Értéktárhoz tartozik Kecskemét egyik leghíresebb épülete, a Cifrapalota. Az agrár- és

élelmiszergazdaság kategóriája adja az értékek több mint egytizedét. Négy olyan érték van, mely a Magyar Értéktárat is gyarapítja: a Kecskeméti Barackpálinka, Mathiász János életműve, valamint az UNIVER Vállalat által készített Erős Pista és a Piros Arany. E két utóbbi érték szintén hungarikum. A sport kategóriába tartozó értékek között kiemelt személyiségek életműve és munkássága található. A további értékek a természeti környezet, egészség és életmód, valamint a turizmus és vendéglátás kategóriákból kerülnek ki. Vannak olyan értékek is, melyek egyszerre több kategóriába is sorolhatóak, ezek külön láthatóak az 1. ábrán.

1. ábra – A Kecskeméti Települési Értéktár értékei kategóriák szerint

A jelenlegi 79 hungarikum közül Kecskemét városa négyet adott a gyűjtemény számára. Összesen hat olyan érték található a Kecskeméti Települési Értéktárban, ami a Magyar Értékek között is helyet kapott. További 29 kecskeméti érték pedig megtalálható a Bács-Kiskun Megyei Értéktár gyűjteményében is.

Kiemelendő, hogy sok olyan érték található a Kecskeméti Települési Értéktárban, amely életműveket, munkásságokat jelenít meg. Ez is mutatja azt, hogy az Értéktár Bizottság kiemelten foglalkozik a Kecskeméten élők, a közösségért dolgozók értékeinek megjelenítésével, elismerve munkájukat az Értéktárba való felvétellel.

3. A lakiteleki Népfőiskola értéktáró kollégiumairól

A lakiteleki Népfőiskola széleskörű tevékenységének csupán egyik szelete az értéktáró kollégiumok szervezése. E munkához a jogi háttérrel a dolgozat elején bemutatott 2012. évi XXX. törvény adja. „A lakiteleki Népfőiskolán a kezdetek óta, a kilencvenes évek elejétől szervezünk Kárpát-medencei magyar értékeket feltáró összejöveteleket, kollégiumokat, konferenciákat. [...] Az értékek felkutatása, azonosítása és gyűjtése a településeken kezdődik, hiszen a helyi értékeket a helyiek ismerik a legjobban. A helytörténészek, muzeológusok, néprajzosok, pedagógusok, szakemberek, lokálpatrióták sok helyen már el is készítették a helyi értékek listáját, amely folyamatosan bővíthető. A települési értéktárak mintájára alkotják majd meg a megyei és tájegységi értéktárakat az önkormányzatok, a Magyar Értéktárat pedig a helyi, ágazati és külhoni értéktárak összesítése során a Hungarikum Bizottság állítja össze. A Magyar Értéktárban nyilvántartott egyes, megkülönböztetésre, kiemelésre méltó, a magyarságra jellemző tulajdonságával, egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítményének számító nemzetközi értékeket a törvényben nevesített Hungarikum Bizottság hivatott egyedi értékelés eredményeként hungarikummá minősíteni. A külhoni és a hazai Magyar Értéktár bővítését segíti a lakiteleki Népfőiskola értéktáró programja.” [6]

Egy értékfeltáró kollégium mindig a kutatott terület kiválasztásával veszi kezdetét. A kutatott terület meghatározása általában történelmi, vagy közigazgatási elvek alapján történik. Mindkét esetben a határon túli magyarság népességszáma a kutatott települések kiválasztásában. Figyelembe kell venni továbbá azt, hogy minden kollégiumra ugyanannyi idő, mindössze két terepmunkával töltött hét áll rendelkezésre.

A terület kiválasztását követően a lakiteleki Népfőiskola több évtizedes kapcsolatrendszerét felhasználva találjuk meg a szakmai vezetőt. Fontos, hogy olyan személy mellett döntsünk, aki képes végig kísérni és segíteni a kollégium munkáját. Emellett elengedhetetlen, hogy a szakmai vezető munkájában és a térségben egyaránt ismert és elismert személyiség legyen, továbbá hogy rendelkezzen olyan mély kapcsolatrendszerrel, amit felhasználva hatékonyabb munkát tudunk végezni. A szakmai vezetővel már az elején rögzíteni kell a feladatköröket. Ahhoz, hogy a munka sikeres legyen, a vezetőnek látnia kell, hogy az értékfeltáró kollégium egy 10-12 hónapos munkát foglal magában. Nem csupán a két kutatóhét során kell helytállni, hanem az ezt magában foglaló időszakban is. A munka megkezdése előtt a szakmai vezető feladata, hogy az átlagosan 15-20 kutatott településen egy-egy helyi koordinátort kijelöljön. A helyi vezetők feladata, hogy megszervezzék az interjúalanyokkal a találkozókat. Általában településenként 20-30 személlyel történik adatfelvétel, az ő időbeosztásukat a helyi vezetőnek és a kutatás technikai szervezőjének kell egyeztetnie. A kérdőívezésre általában 1,5-2 órahossza jut, eszerint kell megszervezni a kutatást. Fontos továbbá, hogy a helyi koordinátor személye – akárcsak a szakmai vezetőé a térségben – elismert legyen a településen.

Az első kutatóhét után a kérdőívek adatainak feldolgozása történik, ekkor veszi számba a szakmai vezető és a technikai szervező azokat az adatokat, amelyeket a kutatók gyűjtöttek. Egy kutatási hét során – a kutatott térség magyar lélekszámától függően – általában 4-500 családhoz jutnak el a kutatók. A második héten közülük 100-120 családhoz, interjúalanyhoz térnek vissza, őket már részletesebben kérdezik. Itt jellemzően olyan személyeket keresnek fel, akik kiemelkedő szerepet vállalnak szűkebb közösségükben, vagy tevékenységükkel öregbítik az adott település, vagy térség hírnevét. A csapatok lényegesen nagyobb szabadsággal rendelkeznek a munka ezen fázisában. Általában azt szoktuk javasolni, hogy a kutatás első 3-4 napjában készítsék el az interjúkat, majd a következő 2-3 napot szánják a település megismerésére: látogassák meg a templomot, az emlékműveket, tájházat, valamint a neves építészeti örökségeket.

A munkahét végén a kutatóknak le kell adniuk az összes, kutatás során készített képeket. A technikai szervező ekkor tájékoztatja a kutatókat a végső településleírások paramétereiről. Ezek általában 20.000 karakter terjedelemben készülnek. Általában 2-3 héttel a kutatás befejezése után várjuk az elkészült településleírásokat. A második munkahéten a szakmai vezető kijelöl néhány, a térség szempontjából releváns tanulmánytémát, melyet a kutatók szabadon vállalhatnak. Általában 5-6 tanulmány szerepel az elkészült kötetben.

A munka jelenlegi formájában 2014 óta folyik, azóta összesen 25 értékfeltáró kollégiumot szervezett a Népfőiskola. A munkából 21 tanulmánykötet jelent meg, melyekben összesen több mint 500 települést ismerhet meg az olvasó.

A kutatás egyik legfőbb egyedisége, hogy nem a múlt, hanem a jelen értékeit kívánjuk felszínre hozni. A kutatás során használt kérdőív is úgy lett összeállítva, hogy a jelen értékeire fókuszáljon.

4. Összegzés – értékek a településmarketing szolgálatában

A dolgozat második fejezetében ismertettem a Kecskeméti Települési Értéktár elemeit, működési rendjét. Fontos leszögezni, hogy a feltárt és számba vett értékek meglehetősen széleskörű skáláját magában foglalja helyi értéktár. Adódhat a kérdés: Bár nagyon fontosak a helyi értékek, hogyan tesznek ezek hozzá a település mindennapjaihoz, hogy tehetik ezek vonzóvá a települést? Ahhoz, hogy e kérdésre választ találjunk, érdemes röviden említést tennünk a településmarketingről.

„A településmarketing viszonylag új szakterület a településtan, a marketing és a turizmus határmezsgyéjén. A közigazgatási jog – ahol az önkormányzati törvények egyáltalán megemlítik ezt a fogalmat – általában a helyi önkormányzatok, a helyhatóságok kompetenciájába utalja a település „eladásával” kapcsolatos feladatokat, tevékenységeket.” [7] A gyakorlatban a településmarketing alapvetően a település „értékesítéséről” szól. A szót ebben az esetben úgy kell értelmezni, hogy

mitől válhat vonzóvá, szerethetővé, jó helyé az adott város, vagy község. A településmarketing széleskörűen foglalkozik ezekkel a kérdésekkel és véleményem szerint a helyi értékeknek is szerepe van egy jó koncepció kialakításában. Egy-egy ilyen helyi érték megjelenése mind a lakosságot, mind az érték tulajdonosát büszkévé teszi, sokat hozzáad az ott élők településhez való viszonyulásához. Az infrastrukturális lehetőségeken – melyek szintén vonzóvá tehetnek egy települést sok más tulajdonság mellett – túl a helyi értékteremtő és értékőrző közösségek, azok tevékenysége tovább színesítheti a város képét.

Az értéktár sokat hozzáad a településmarketing alakulásához, mégis beérkező javaslatok alapján dolgozik. Az állampolgárnak lehetősége van a megadott formanyomtatványon értéket előterjeszteni. Egy – a népfőiskolai módszerhez hasonló – kérdőíves kutatás lényege azonban éppen abból áll, hogyan lehetne ezt módszert megfordítani. Ebben az esetben nem az állampolgár teszi meg az első lépést – az érték bejelentésével, hanem kutatók keresik őt fel és a véleményét kikérve vázolnak egy képet az ő látásmódja szerint.

A módszer alkalmazásával, vélhetően előjönne több olyan, a kecskeméti helyi lakosok számára fontos érték, amelyek eddig nem kerültek előtérbe, de mégis kiemelt jelentőséggel bírnak a helyiek mindennapjaiban.

5. Irodalomjegyzék

- [1] Horváth Zsolt: Nemzeti értékek - a magyar értékek köre és azok feltérképezésének rendszere, *In* Tózsá István szerk.: Hungarikumok és nemzeti értékvédelem, Budapest, 2019, pp. 25. Online: http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/4066/1/HUN_UJ_Ideig_TK.pdf Letöltve: 2021.08.07.
 - [2] Uo.
 - [3] Uo. pp. 29-30.
 - [4] Kárpáti Árpád: Minden közösségnek legyen értéke és minden értéknek legyen közössége!, *In* Dr. Horváth Zsolt szerk.: Minden értéknek legyen közössége!, Budapest, NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft., 2018, pp. 7-8. Online: <https://nmi.hu/wp-content/uploads/2019/10/Minden-e%CC%81rte%CC%81knek-legyen-ko%CC%88zo%CC%88sse%CC%81ge.pdf> Letöltve: 2021.11.02
 - [5] Dr. Horváth Zsolt: Szerkesztői bevezető, *In* Dr. Horváth Zsolt szerk.: Minden értéknek legyen közössége!, Budapest, NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft., 2018, pp. 9. Online: <https://nmi.hu/wp-content/uploads/2019/10/Minden-e%CC%81rte%CC%81knek-legyen-ko%CC%88zo%CC%88sse%CC%81ge.pdf> Letöltve: 2021.11.02
 - [6] Lezsák Sándor: Tényanyag a külhoni értéktárhoz, *In* Berta Zoltán – Hágen Ádám szerk.: Szerémség Kollégium, Lakitelek, Antológia Kiadó és Nyomda Kft., 2020, pp. 7.
 - [7] Tózsá István: A településmarketing elmélete, *In* Tózsá István szerk.: Turizmus és településmarketing, Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságföldrajz és Jövőkutatás Tanszék, 2014, pp. 129.
- Piskóti István: Régió- és településmarketing, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2012. DOI: [10.1556/9789630597265](https://doi.org/10.1556/9789630597265)